

Венесуела після 3 січня 2026 року: правова межа сили, геополітика та наслідки для світу й України

Віктор БЕДЬ

**Науково-дослідний інститут стратегічних та політико-правових досліджень
Карпатського університету імені Августина Волошина**

м. Ужгород,
03.01.2026 р.

Вступ

Події у Венесуелі 3 січня 2026 року стали одним із найгостріших геополітичних зламів початку року. Йдеться не лише про військову операцію Сполучених Штатів, а про прецедент силового усунення чинного глави держави з території суверенної країни без мандату Ради Безпеки ООН. Це виводить кризу далеко за межі латиноамериканського регіону й ставить принципові питання щодо міжнародного права, світового порядку та балансу сил.

Фактична канва подій

За повідомленнями провідних міжнародних ЗМІ, рано вранці 3 січня 2026 року США здійснили масштабну військову операцію у Венесуелі, що включала авіаудари по об'єктах у Каракасі та інших регіонах, а також дії спецпідрозділів.

Президент США Дональд Трамп публічно заявив, що президент Венесуели Ніколас Мадуро та його дружина Сілія Флорес були захоплені та вивезені з країни.

Венесуельська влада оголосила надзвичайний стан, заявила про порушення суверенітету та звернулася до Ради Безпеки ООН, вимагаючи міжнародної реакції. Віцепрезидентка Делсі Родрігес заявила про відсутність підтвердженої інформації щодо місця перебування Мадуро та вимогу надати «proof of life».

Політико-правова оцінка

Міжнародне право

З позицій міжнародного права дії США виглядають як одностороннє застосування сили проти суверенної держави без санкції ООН. Навіть за наявності кримінальних звинувачень проти Мадуро в американській юрисдикції, метод силової екстракції глави держави створює небезпечний прецедент, який підриває засади міжнародної безпеки та принцип невторчання.

Історичні паралелі (зокрема Панама 1989 року) показують, що подібні дії завжди мають довготривалі дестабілізаційні наслідки, навіть якщо короткострокова мета досягається.

Внутрішньоамериканський аспект

У самих США операція вже викликала дискусії щодо повноважень президента та відсутності прямої авторизації Конгресу. Це послаблює внутрішню легітимність дій адміністрації й може обмежити подальшу ескалацію.

Мотиви США: правовий наратив і реальна геополітика

Офіційний наратив США базується на звинуваченнях у наркотрафіку та “наркотероризмі”, що підтверджується попередніми рішеннями, зокрема підвищенням винагороди за затримання Мадуро до 50 млн доларів у 2025 році.

Водночас реальна геополітика є багатофакторною:

- збереження домінування США у Західній півкулі;
- стримування впливу Росії та Китаю;
- енергетичні інтереси (нафта, стратегічні ресурси);
- демонстрація здатності до жорсткого силового реагування.

Саме ця подвійність пояснює, чому значна частина міжнародної спільноти, особливо країни Глобального Півдня, сприймає подію не як правоохоронну операцію, а як прецедент одностороннього втручання.

Сценарії розвитку подій у Венесуелі

Сценарій А — «керований транзит» (найбільш сприятливий, але не гарантований).

Передбачає формування перехідної влади, переговори про вибори та часткову стабілізацію. Ключова умова — контроль над силовим блоком і запобігання хвилі політичної помсти.

Сценарій Б — «двовладдя та силовий розкол» (найімовірніший у короткостроковій перспективі).

Боротьба за легітимність між віцепрезидентом, силовими структурами та фракціями еліт, із ризиком чисток, арештів і внутрішньої боротьби спецслужб.

Сценарій В — «затяжна дестабілізація».

Тривалий вакуум влади, деградація інфраструктури, криміналізація територій та масова міграційна хвиля, до якої сусідні держави (зокрема Колумбія) вже готуються.

Реакції ключових гравців

Латинська Америка

Навіть країни, що не симпатизували Мадуро, насторожені самим методом — силовим «вилученням президента». Для регіону з історичною пам'яттю про інтервенції це токсичний прецедент. Реакції варіюються від засудження до обережної підтримки США, що свідчить про зростання політичної фрагментації.

Російська Федерація

Для Москви це подарунок в інформаційній війні: теза «Захід сам порушує правила». Водночас реальні можливості РФ впливати на Венесуелу обмежені війною проти України, ресурсним виснаженням і віддаленою логістикою. Помітна обережність і небажання вступати у відкриту конфронтацію з Дональдом Трампом.

Китай

Китай апелює до суверенітету й невторчання, але діє прагматично, зосереджуючись на захисті інвестицій і стабільності поставок. Початкова реакція стримана, без прямої конфронтації з США, що свідчить про прагнення зберегти дипломатичний маневр.

Ризики для України

Для України наслідки мають опосередкований, але реальний характер:

- можливе тимчасове відволікання уваги США та медіапорядку денного;
- активізація російської інформаційної кампанії в країнах Глобального Півдня за принципом «усі однакові»;
- ризик нафтової турбулентності, яка може тимчасово збільшити доходи РФ.

Водночас стратегічна підтримка України з боку США не має системних підстав для перегляду, якщо венесуельська криза не переросте в затяжний конфлікт.

Висновки

Події у Венесуелі 3 січня 2026 року стали серйозним викликом міжнародному праву та глобальній стабільності. Це демонстрація сили, яка може мати короткостроковий ефект, але несе довготривалі ризики для світового порядку. Для України ключове завдання — не допустити підміни понять між агресією Російської Федерації проти України та венесуельським кейсом і зберегти чітке розуміння, що війна Росії проти України є екзистенційною агресією, а не «точковою операцією».

Джерела

1. Reuters — Trump says US has captured Venezuela President Maduro — 3 січня 2026
2. Reuters — World reacts to US strikes on Venezuela — 3 січня 2026
3. Associated Press (AP) — US strikes Venezuela and says its leader Maduro has been captured — 3 січня 2026
4. CBS News — U.S. launches military strikes on Venezuela, Trump says Maduro captured — 3 січня 2026
5. Al Jazeera — Trump says Maduro captured after large-scale military strike — 3 січня 2026
6. The Guardian — Colombia moves troops to Venezuela border amid refugee concerns — 3 січня 2026

7. U.S. Department of State — Reward Offer Increase of Up to \$50 Million for Information Leading to the Arrest of Nicolás Maduro — 7 серпня 2025